seene på en glidende skala fra nasjonalisme til kosmopolitisme, så understreker hun at disse begrepene i virkeligheten er tett sammenvevd. Det finnes ingen "rene" former: kosmopolitisme vil alltid ha et visst innslag av nasjonalisme og *vice versa*. Faktisk hender det også at et nasjonalt narrativ er det beste utgangspunkt for å fortelle om kosmopolitiske verdier og praksiser, litt slik jeg selv i forbindelse med lesing av denne boken begynte å lete etter statistikk over demografi og museumsbesøk i min egen hjemby Oslo.

I *Artifacts and Allegiances* gir Peggy Levitt et interessant og tankevekkende innblikk i hvordan museer formidler ideer om nasjonalisme og kosmopolitisme, med lokale tilpasninger. I tilknytning til denne diskusjonen finner Levitt også rom for å diskutere ulike praksiser knyttet til for eksempel tilbakeføring/repatriering, og hvorvidt etnografiske og historiske gjenstander skal stilles ut som kunst eller bruksting.

Foruten å være et velkomment eksempel på hvordan kosmopolitisk praksis kan studeres i global skala, er boken *Artifacts and Allegiances* et viktig bidrag til litteraturen om hvordan museer forsøker å tilpasse seg en endret verden med migrasjoner og globalisering. Som verdensborgere er dette endringer som angår oss alle.

NOTER

1. Oslo kommune, Befolkningens landbakgrunn, <https://www.oslo.kommune.no/politikk-og-administrasjon/statistikk/befolkning/landbakgrunn/>. Besøkt 18 mai 2016
2. Kulturrådet: Statistikk for museum 2014, <http://www.kulturradet.no/documents/10157/d3103819-60ea-4c31-b663-82c47475fa88>. Besøkt 18 mai 2016.
3. Transnasjonalisme kan kort fortalt forklares som en sosial prosess hvor migranter føler tilhørighet

til mer enn ett land, hvor migranter opprettholder sterke bånd til hjemlandet selv om de blir opptatt som en del av sitt nye hjemland.

LITTERATUR

- EUNAMUS, *European National Museums. Identity Politics, the Uses of the Past and the European Citizen* (<http://www.ep.liu.se/eunamus/index.html>), hentet 1 juni 2016.
- Levitt, Peggy 2001. *The Transnational Villagers*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Levitt, Peggy & Sanjeev Khagram (red.) 2007. *The Transnational Studies Reader. Intersections and Innovations*. London & New York: Routledge/Taylor and Francis.

Silje Opdahl Mathisen, ph.d.,
magasinforvalter
Kulturhistorisk museum, Oslo
s.o.mathisen@khm.uio.no

Inge Adriansen (red.). *Kulturel nordisme i hundrede år. Skandinavisk Museumsforbund 1915–2015*. Gylling: Narayana Press. 2015. 195 s. ISBN: 978-87-87385-32-0.

I 2015 feiret Skandinavisk Museumsforbund (nå Nordisk museumsforbund) 100-årsjubileum. For å markere jubileet ble det holdt en konferanse i København i august 2015, byen hvor forbundet ble etablert 100 år tidligere. Boken *Kulturel nordisme i hundrede år. Skandinavisk Museumsforbund 1915–2015* ble utgitt som en del av markeringen. Denne boken har til hensikt å vise Skandinavisk Museumsforbunds historie fra ulike perspektiver, og det er tydelig at det er et ønske om at "alle skal

med”, da den inneholder bidrag fra alle nordiske lands seksjoner. Tanken om inkludering var ikke til stede da Skandinavisk Museumsforbund ble etablert. Det ble opprettet som et forbund utelukkende for museumsfolk i Norge, Sverige og Danmark. Den finske seksjonen ble opprettet i 1923, men det var først i 1971 at det ble opprettet en seksjon på Island. Egen seksjon på Færøyene ble først etablert i 1993.

Dette er den andre gangen forbundet gir ut et jubileumsskrift. I 1965 ble heftet *Skandinavisk Museumsforbund 50 år* gitt ut. Her er forbundets statutter gjengitt i sin helhet. De ble i sin tid markert som ”Fortroligt”. Paragraf 1 lyder som følgende:

Skandinavisk Museumsforbund er stiftet i Erkendelse af et Interessesællesskab hos de kunst- og kulturhistoriske Museer i de 3 skandinaviske Lande. Det tilsigter at fremme den faglige Museumsvirksomheden i Norden ved at bringe sine Medlemmer i et gensidigt Belærings-Forhold til hverandre. Til dets Opgaver hører Behandling af praktiske eller tekniske Spørgsmaal og Fortidsminders Bevaring samt Kontrol med ældre og nyere Forfalskninger (Berg & Jansson 1965:9).

Forbundet ble etablert for å skape samarbeid og utveksling av erfaringer mellom kunst- og kulturhistoriske museer i de tre skandinaviske landene. Men det eksisterte et hierarki mellom museumstypene da Emil Hannover, som var en av initiativtagerne til forbundet, helst ønsket ”løsgaaende Kunsthistoriker” med i forbundet, framfor arkeologer og etnografer. Porten var også lenge stengt for de som arbeidet ved de naturhistoriske museene – som ikke ble inkludert før i 1974. Det lå altså et snev av snobberi over interessefællesskapet som man ønsket å forsterke på tvers av landegrenser. Forbundet var aktivt i sine første år, men i dag har de imidlertid en utfordring med å ha en relevans innenfor museumslandskapet. Den danske

kulturhistorikeren Inge Adriansen, som er redaktør av boken, skriver i innledningen at ”tilsynelatende er dette et jubileumsskrift fra en livsduelig forening”. Likevel, forbundets hovedaktiviteter som er å publisere *Nordens Museer* – som er blitt overflødiggjort med internett – og avholde en konferanse hvert 3 år – hvor deltakelsen har vært sviktende, indikerer at foreningen strever med å finne en relevant posisjon i det skandinaviske museumslandskapet. Adriansen avslutter derfor innledningen med å stille spørsmålet ”kan det skapes ny livskraft i Skandinavisk Museumsforbund?”

Boken er, etter introduksjonen, delt inn i fire deler. Den første delen ”Grunnlæggerne i tre af de nordiske lande”, følges opp av ”Utdrag af foreningens historie 1915–2015”, før ”Perspektiveringer” og ”Bilag” som inneholder oversikt over Museumsforbundets møter og konferanser, publikasjoner og denne bokens forfattere. ”Grunnlæggerne i tre af de nordiske lande” består av tre artikler som hver handler om en initiativtaker til forbundet fra hvert land, hvor ulike aspekter ved forbundets historie og nasjonal museumshistorie løftes frem.

Charlotte Christensen gir et fyldig portrett av museumsmannen Emil Hannover, leder av Det Danske Kunsindustrimuseum og Den Hirschsprungske Samling, og hans rolle i etableringen av Skandinavisk Museumsforbund. Videre tar Christensen for seg den danske museumssituasjonen både i tiden opp mot og rundt 1915, før hun går videre til å redegjøre for etableringen av Museumsforbundet. Utbruddet av den første verdenskrigen ledet til et fokus på de nære skandinaviske museumsrelasjonene, og med dette utgangspunktet utfører Hannover sonderinger for og utarbeidelse av statutter for Skandinavisk Museumsforbund i samarbeid med blant annet Hans Aall og Erik Wettergren. Det er naturlig at boken starter med den danske representanten og den danske

konteksten, da initiativet kom fra København og det konstituerende møtet ble holdt der.

Tonte Hegard har skrevet bøker om Hans Aall tidligere, og i dette kapittelet betrakter hun etableringen av Skandinavisk Museumsforbund fra et norsk perspektiv sentrert rundt museums mannen og grunnleggeren av Norsk Folkemuseum, Hans Aall. Hegard innleder med Norsk Folkemusums etablering og går videre til Hans Aalls og John Böttigers forsøk på å etablere en nordisk museumsforening i 1902. John Böttiger var kunsthistoriker, og på dette tidspunktet ansatt ved Nordiska Museet. Deres forsøk mislyktes, men Aall ble på et tidlig tidspunkt involvert da Hannover begynte å jobbe med utformingene av statuttene til Skandinavisk Museumsforbund. På samme måte som Christensen redegjør Hegard for det norske museumslandskapet med fremveksten av norske museer på 1800-tallet, og den politiske betenkeligheten som vokser frem som en reaksjon på etableringen av stadig nye museer som trengte statlig støtte på begynnelsen av 1900-tallet.

I Lena Holgers artikkel om Erik Wettergren, svensk museums- og teatermann, blir hele invitasjonen til etableringen av Skandinavisk Museumsforbund gjengitt. Dette er et godt eksempel på hvordan disse tre artiklene utfyller hverandre, da dette ikke har vært en tematikk i de øvrige artiklene. I Holgers artikkel er en svensk trio bestående av Wettergren, den svenske riksantikvaren Bernhard Salin og kunstneren Richard Berg løftet frem. Disse var sentrale menn innenfor den svenske delegasjonen som arbeidet med etableringen av Museumsforbundet. Men Holger følger også Christensen og Hegards eksempel, og skriver et portrett av Wettergren som museums mann, også med et lite avsnitt om hans tid som skuespiller og teatersjef ved Dramaten i Stockholm.

Denne delen av boken er en fin og demokra-

tisk presentasjon av Skandinavisk Museumsforbunds tidlige historie. Med utgangspunkt i tre sentrale museums menn gir forfatterne av disse tre artiklene leseren en utfyllende innføring i etableringen av Museumsforbundet fra dansk, norsk og svensk hold. Innholdet i artiklene dekker etableringshistorien fra ulike perspektiver med lite repetisjon av informasjon. Denne måten å presentere tematikken på fører til en utfyllende og interessant helhet, hvor man også får innsikt i elementer ved de ulike landenes museumshistorie. Det males opp en historie om viktige og sentrale museums menn som møtes i festantrekk til gallamiddager, til faglig diskusjoner og ved museumsbesøk rundt om i de store byene i Skandinavia. Prominente medlemmer og involverte var det flere av, og Kronprins Gustav Adolf, som var æresmedlem, og Prins Eugen bød inn til visitt da møtene ble holdt i Sverige. Det er vel ikke til å legge skjul på at dette, i den første perioden, var et Museumsforbund for herrer. Disse tre artiklene gir interessante fremstillinger av sentrale museums menn i forbundets første periode. Det er også denne delen av boken som virker mest gjennomarbeidet. I de følgende delene er det ikke like lett å finne en rød tråd eller sammenheng mellom artiklene, og noen av bidragene virker lite gjennomarbeidet eller malplasserte. I del to "Utdrag af foreningens historie 1915–2015", får vi utdrag fra foreningens historie, om enn med ulike perspektiver, utgangspunkt og innhold, men hvor mye perspektivering som faktisk finnes i bokens siste del, "Perspektiveringer", er jeg usikker på. Her redegjør forfatterne Nanna Stefania Hermansson og Thomas Bloch Ravn for henholdsvis egen erfaring med samarbeidsprosjekter over landegrenser i Europa og eget syn på danske museers behov for en redefinering, med utgangspunkt i erfaringer fra eget museum. Forfatterne bidrar med sine prosjekter og

120 perspektiv inn i tekstene, men mangler å sette disse interessante temaene inn i en større sammenheng. Ved dette ville tekstene kanskje levd opp til tittelen i større grad.

”Utdrag af foreningens historie 1915–2015” inneholder et lite og fint bidrag om ”Færøenes museumshistorie”. Det en kort redegjørelse for museumsetableringer og -utvikling på Færøyene fra slutten av 1800-tallet frem til i dag, en museumshistorie som ikke er viden kjent. I tillegg er det to artikler, hvor den ene handler om den norske seksjonen, og den andre om den svenske seksjonens historie. Forfatterne av begge bidragene avslutter med å reflektere over de seneste års arbeid for å løfte Museumsforbundet: med vervekampanjer, elektronisk utgivelse av *Nordens Museer* og egen hjemmeside og etterspørsel etter en visjon og en handlingsplan for videre arbeide. Premisene for medlemskap er også blitt endret, fra å være personlige medlemskap for ansatte ved museer til å bli tilgjengelig for ansatte både i museumssektoren og kulturminnevernet og institusjonsmedlemskap

Boken er en jubileumsbok som har til hensikt å vise frem Skandinavisk Museumsforbunds historie til publikum og interessenter, samt å reflektere rundt Museumsforbundets fremtid og en eventuell nyorientering. Jeg synes boken gir en fin og interessant redegjørelse av Museumsforbundets historie. Her vil både fagfolk og et mer generelt interessert publikum kunne lære nytt om museumshistorie og skandinavisk museumssamarbeid på tvers av landegrensene. Når det kommer til den andre delen av bokens hensikt så konstateres det at Museumsforbundet står overfor noen utfordringer i en verden der møteplassene for museumsansatte er mange flere enn tidligere, og der informasjon sirkuleres og nettverk bygges på flere arenaer. Forbundets gitte posisjon som samlings- og møtepunkt for Nordens muse-

umsmennesker er ikke lengre like selvsagt. Kanskje kunne boken i enda større grad vært brukt til å presentere en ny visjon, eller en potensiell ny rolle for Nordisk Museumsforbund?

Siden det er den tidlige historien som får mest plass er boken blitt litt ”baktung”. Dette er til gjengjeld en interessant historie. Jo lengre ut man kommer i boken jo mer fragmentert og ”lettere” blir den, noe som kanskje henger sammen med at interessen for og aktiviteten i Museumsforbundet har avtatt noe med tiden (og at det ikke er et like stort tilfang av kilde-materialet). Kanskje tiden også løp for fort mot ferdigstilling? En jubileumsbok skal jo hylle en jublant, og det må man jo kunne si at *Kulturel nordisme i hundrede år* gjør, selv om jublanten begynner å dra på åra og var som mest vital i sin ungdom.

LITTERATUR

Berg, Gösta & Sam Owen Jansson 1965 *Skandinavisk Museumsforbund 50 år 1915–1965*. Stockholm: AB Björkmans Eftr.

Janne Werner Olsrud, ph.d-kandidat
 Institutt for kulturstudier og orientalske språk
 Universitetet i Oslo
 j.w.olsrud@ikos.uio.no